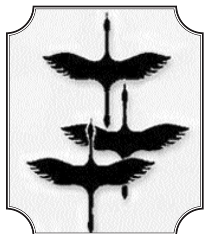

Конгрес
Українських
Націоналістів

Любіть Україну!

НАЦІЯ І ДЕРЖАВА

e-mail: nacija@ukr.net www.nacija.org.ua 15 серпня 2006 року № 32 (144)

ЗГУРТУВАТИ УКРАЇНЦІВ СВІТУ

Згідно з рішенням чергових Зборів Української Всесвітньої Координаційної Ради, 18–20 серпня в Києві відбудеться IV Всесвітній форум українців.

УВКР вважає за необхідне декларувати ті принципи, реалізація яких дозволить провести черговий Форум світового українства на тому рівні, який гідно репрезентуватиме сучасну європейську націю на порозі XXI століття, її творчий, моральний та інтелектуальний потенціал. В основі цих принципів лежать ідеї, наміри і досвід національного будівництва, якими керувалися провідні організації світового українства при створенні УВКР, що стало результатом першого Всесвітнього форуму українців 1992 року.

З огляду на те, що наш новий Форум покликаний згуртувати українців усього світу навколо спільних цінностей, спільних інтересів та спільної стратегії національного самоствердження і самореалізації:

– пропонуємо наповнити програму Форуму змістовними заходами, які стануть важливими віхами в культурному, інтелектуальному та організаційному становленні українського руху;

Світлина Олекси ВАЩЕНКА

– закликаємо виробити прозору і справедливу систему представництва організацій, громад, кращих творчих сил діаспори та України на Форумі;

– запрошуємо до участі у виробленні ефективної моделі співробітництва між державними і громадськими інституціями, яка б відповідала національним інтересам, нормам громадянського суспільства і сприяла б ефективній організації підготовчого періоду.

Саме на такому фундаменті має будуватися майбутній IV Всесвітній форум українців. Тоді він обов'язково виправдає наші очікування й стане важливою, непересічною подією в житті нації.

З ІСТОРІЇ ПРОВЕДЕННЯ ВСЕСВІТНІХ ФОРУМІВ УКРАЇНЦІВ

І Форум відбувся 21–24 серпня 1992 року. До столиці України, в першу річницю проголошення Незалежності нашої держави, зі всієї земної кулі зібралися представники української нації. Не дивно, що цей Форум значною мірою мав святковий, піднесений характер. Адже його делегати були сповнені великих очікувань – після кількох століть поневолень Україна отримала державний суверенітет, і це означало, що в українців з'явилася можливість власноруч будувати своє життя, дати належну оцінку подіям минулого.

Під час проведення Форуму відбулися засідання численних секцій, "круглих столів", на яких розглядалися актуальні питання політичного, культурологічного, економічного характеру. Одним з рішень Першого Форуму було створення постійно діючого органу – Української Всесвітньої Координаційної Ради (УВКР) з місцезнаходженням її в столиці України, м. Києві.

Без сумніву, проведення І Всесвітнього форуму українців було значним кроком на шляху консолідації української нації.

ІІ Всесвітній форум українців відбувся 21–25 серпня 1997 року. За час, що минув від першого Форуму, Україна стала членом впливових міжнародних організацій, зокрема Ради Європи. Разом з тим стали очевидними труднощі на шляху становлення нашої держави як демократичної і економічно розвиненої європейської країни. Тому основне завдання Форуму й полягало в тому, щоб проаналізувати сучасні процеси в Україні і діаспорі, визначити проблеми, які потребують скоординованих зусиль всього українства для їх вирішення.

У роботі ІІ Форуму взяло участь 600 делегатів та 240 гостей із 46 країн світу та з України, високі посадові особи, представники всіх регіонів держави. В ході роботи цього поважного зібрання також було узагальнено накопичений досвід співпраці між Україною та українською діаспорою з урахуванням нової ролі України як повноправного і важливого суб'єкта європейського і світового співтовариства.

В цілому, ситуація на Другому Форумі відрізнялася від атмосфери, що панувала у 1992 р. Форум поступово перетворювався на робоче засідання із чітко визначеною метою.

ІІІ Всесвітній форум відбувся під час святкування 10-ї річниці Незалежності України, 18–20 серпня 2001 р. Ситуація в державі, політичне протистояння між владою та опозиційними партіями, що вилилося у вуличні протести, посилювало у делегатів гостре відчуття проблем, перед якими опинилася Україна. До них відносилися низький рівень життя, недостатня увага державних органів до питання відродження української культури, ситуація зі свободою слова тощо. Часом полеміка з політичних арен переносилася і до зали палацу "Україна", де проходило зібрання світового українства.

Під час роботи Форуму відбулися засідання секцій за напрямками мовного будівництва, молодіжної політики, освітня та науково-технічна, політологічна, інформаційна, культурологічна, економічна, екологічна, правова, охорони здоров'я, "круглі столи", наукові конференції.

У своїй Резолюції делегати Форуму відзначили, що Україна утверджує себе повноправним суб'єктом європейського та світового співтовариств, "чітко засвідчила курс на європейську інтеграцію". Водночас у Резолюції акцентується увага на тому, що "економічні та соціальні втрати ринкових реформ виявилися величезними і призвели до зменшення більш як на п'ятдесят відсотків виробничого потенціалу країни, загрозливого падіння життєвого рівня народу, погіршення здоров'я нації, різкого зменшення кількості населення України, нестримної диференціації доходів і, як наслідок, посилення соціальної нестабільності та політичної напруги, почуття безвиході та розчарування".

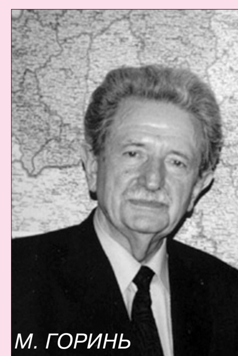
Делегати Форуму висловили занепокоєння станом розвитку духовно-інтелектуального потенціалу України, української мови, закликали до єдності української церкви. "Серйозну тривогу викликає проблема інформаційної безпеки України, передусім втрати національного інформаційного простору", – йдеться також у Резолюції. У підсумковому документі ІІІ Форуму його делегати підкреслили, що "без єдності патріотичних, демократичних сил неможлива вільна, заможна, демократична, національна українська держава".

АКТУАЛЬНО

ДО УКРАЇНИ-МАТЕРІ

ПІДГОТОВКА ДО IV ВСЕСВІТНЬОГО ФОРУМУ УКРАЇНЦІВ ЗАВЕРШУЄТЬСЯ

У Міністерстві культури і туризму України відбулася прес-конференція з питання підготовки проведення IV Всесвітнього форуму українців, який проходитиме 18–20 серпня цього року у Києві.

М. ГОРИНЬ

У прес-конференції взяли участь голова Української всесвітньої координаційної ради Михайло Горинь, заступник міністра культури і туризму О. Костенко, начальник відділу культури етносів України та української діаспори МКТ України В. Дудка, начальник Управління з питань закордонного українства МЗС України В. Боечко, голова секретаріату УВКР Валерій Рябенко, заступник голови секретаріату товариства "Україна-Світ" А. Кендзера, директор державного підприємства "Форум творчої молоді України" С. Проскурня.

Над розробкою плану заходів Форуму працювала Міжвідомча робоча група, затверджена 9 березня 2006 р. віце-прем'єр-міністром, головою оргкомітету з підготовки і проведення IV Всесвітнього форуму українців В. Кириленком. 27 червня 2006 року затверджено план заходів Форуму та узгоджено концепцію його проведення.

Метою IV Всесвітнього форуму українців є: аналіз стану закордонного українства, проблем взаємин України із закордонним українством; визначення пріоритетів налагодження і зміцнення зв'язків між українцями, які проживають в Україні і поза її межами; об'єднання закордонного українства навколо ідеї національного відродження і гідного утвердження української нації в сучасному світі; підвищення ролі закордонного українства у вирішенні міжнародних проблем України, особливо в процесах євро- та євроатлантичної інтеграції України. Концепція IV Всесвітнього форуму українців ґрунтується на ідеї консолідації українців незалежно від території проживання, як засобу єднання української нації та закордонного українства, зміцнення позицій української держави у світовому співтоваристві.

Як зазначив заступник міністра культури і туризму О. Костенко, ключовою подією Форуму буде звітно-виборчий з'їзд УВКР (проходитиме 19–20 серпня у Центрі культури та мистецтв "Український дім"). У рамках Форуму також відбуватимуться секційні засідання (понад 20), які проходитимуть 19-20 серпня в Національному університеті Києво-Могилянська Академія. Церемонія урочистого відкриття відбудеться 18 серпня у Національному палаці мистецтв "Україна". Закриття та концерт фольклорних колективів і зірок української естради на честь Форуму пройде на Співочому полі 20 серпня.

(Закінчення на 4-й стор.)

СВІТЛА ПАМ'ЯТЬ

ЛЕГЕНДА УКРАЇНСЬКОГО ДИСИДЕНТСТВА

Завершився земний шлях Надії Світличної – однієї з найдостойніших українок

Світлана БАДЕРА

Село Половинкине Старобільського району на Луганщині. Тут 8 листопада 1936-го року народилася Надія. Закінчивши середню школу міста Старобільська в 1953 році, вступає на українське відділення філологічного факультету Харківського державного університету, де панувала, як і в усьому Харкові, російська мова. Її найсвітлішим спогадом усіх років навчання залишилася Центральна наукова бібліотека. Там і виникло бажання не лише пізнати історію рідного краю, а й іншим про все розказати – і тема дипломної роботи: " Топонімічні назви Старобільського району Луганської області" була зумовлена ідеями національного відродження.

Закінчивши відділення української мови й літератури, впродовж чотирьох років працювала вчителем та директором школи робітничої молоді в м. Антрациті, потім праця бібліотекаря у сусідньому селі Байдівці та в Половинкиному. Тоді й остаточно переконалася в жалюгідному стані вивчення української мови, а найбільше – у зросійщеному Донбасі. За її словами для неї "особливо близькими й болючими їй були проблеми школи, освіти, і страхітливе зросійщення, продуковане державою, коли українські діти навіть свою рідну мову вивчали за підручником під назвою "Українська мова", а російську – за підручником "Родная речь".

Іван, Надія, Ярема, онук Велес у своїй квартирі в м. Ірвінгтон, в штаті Нью-Джерсі, 1 жовтня 2005 року.

Все частіше поривалась у Київ, а духовна близькість з братом прискорила рішення про переїзд. У спогадах про ті часи, в статті про письменника Б. Антоненка-Давидовича, особливо зримо постає картина близького їй середовища. "На початку 1964 року я приїхала до брата в Київ і оселилася там постійно. У Києві в той час уже приборкували вільнодумство, яке почало відроджуватися в українській культурі на початку 60-х років. Щоправда, тоді придушування не сприймалося як початок кампанії. Атмосфера в столиці України видавалася незвичайно свіжою: у Будинку вчених можна було послухати цікаві лекції з історії козаччини (М. Брайчевський, О. Компан, О. Апанович), щонеділі після репетиції збирався на схилах Дніпра самодіяльний хор "Жайворонок", приваблюючи сотні принагідних слухачів; час від часу відбувалися виставки і літературні вечори, які хвилювали, запалювали молодь (вечір І. Франка, Шевченківський вечір у Жовтневому палаці, вистави Г. Шостак-Собачко, А. Петрицького), біля пам'ятника Шевченкові, навпроти університету, 22 травня (день перевезення Шевченківського тіла на Україну) сходилися сотні шанувальників з квітами, у новорічну ніч Києвом ходили численні ватаги колядників; група художників (А. Горська, О. Заливаха, Г. Севрук і Л. Семикіна) оформляли університетський комплекс до 150-річчя з дня народження патрона Київського університету – Т. Шевченка, жваво обговорювали новий фільм С. Параджанова "Тіні забутих предків..." А до того на суд читачів виходили молоді в той час поети М. Вінграновський, І. Драч, І. Жиленко та інші".

Працювала в редакційній групі заочного сільськогосподарського технікуму, редактором видавництва "Радянська школа", науковим співробітником інституту педагогіки і за сумісництвом – учителькою вечірньої школи в Дарниці.

Клуб творчої молоді (КТМ), який відвідувала з братом Іваном, зіграв величезну роль у житті не тільки "шістдесятників". Там Світлична здружилася з багатьма майбутніми дисидентами, з художницею Аллою Горською. Після відомого зіткнення 22 травня 1967 біля пам'ятника Т. Шевченку Світличною серйозно зацікавився КДБ. 08.11.67 Надія Світлична разом із братом, Іваном Дзюбою, Ліною Костенко послали лист-протест Петру Шелесту, у якому кваліфікували процес над В'ячеславом Чорноволом як порушення елементарних процесуальних норм, як "особисту помсту, розправу наділених владою людей над людиною, яка інакше мислить і зважується критикувати дії окремих радянських установ, тобто здійснює своє конституційне право". 1968 року звільнена з роботи. У грудні 1970 у м. Василькові Київської обл. разом з Євгеном Сверстюком Світлична знайшла вбиту подругу-художницю Аллу Горську, організувала похорон і зведення пам'ятника на її могилі.

Після "січневого покосу" 1972 (коли відбулися масові арешти вільнодумців, серед яких брат Іван, Василь Стус, Євген Сверстюк) Надію Світличну майже щодня викликали на допити в КДБ у справі брата. Про обшук 12 січня 1972 року, допити, арешт, перебування в тюрмі та суд вона через десять років написала в спогадах "Погром з продовженням", де щиро та відверто, з притаманним їй вмінням опису найменших деталей того чи іншого епізоду, змальовала кількома реченнями, місткими за змістом, ставлення до подій та причетних до них людей.

Йдучи на допити, щоразу прощалася зі своїм дворічним сином Яремою, який теж був для КДБ "аргументом" слідства. За місяць до арешту на черговому допиті їй оголосили про арешт і зажадали написати доручення, кому вона довіряє виховання дитини.

"Були страх, сльози, сумніви, торгівля з самою собою: чи не піти на компроміс задля дитини", – такі думки прийшли в той

момент, коли начальник слідчого відділу, сумнозвісний Пархоменко заявив: "Ми даємо Вам ще добу – подумайте добре". Жодному його слову не повірила. Потім з'ясувалося, що в цей день був арештований Іван Дзюба і проведено багато обшуків, у тому числі й у Світличної. Вилучили книгу Василя Стуса "Феномен доби", Авторханова, вірші, статті, вирізки, листи – усього 1800 одиниць. Погрози та залякування не зламали мужність тендітної жінки, не зрадила вона своїм переконанням.

Заарештували Світличну 18 травня 1972. Сина з ясел кадебісти відвезли в будинок дитини в м. Ворзель під Києвом. Стараннями рідних, особливо сестри Марії Олексіївни, було дозволено забрати його до бабусі в Половинкине. Тільки через чотири, отих найдовших років у житті, вона знову побачила сина.

Майже рік Світлична провела в ізоляторі КДБ на Володимирській. На провокаційні запитання слідчого відповідала: "Я просто людина, життя подарувало мені щастя спілкуватися з широким колом творчих людей, і репресії проти них я сприймаю як репресії проти мене".

23–24 травня 1973 засуджена Київським обласним судом за ст. 62 ч. 1 КК УРСР на 4 роки таборів.

Покарання відбувала в сел. Барашево, Теньгушовського р-ну, Мордовія, в установі ЖХ-385/3. У в'язниці Надія ні на день не припиняла боротьбу за свободу та незалежність. Разом з іншими ув'язненими брала активну участь у протестах, голодуваннях. За місяць до кінця терміну Світличну повезли в Луганську в'язницю КДБ. Так, напевно, її хотіли привчити мешкати на Луганщині та вибирати місце проживання, фактично "заслання", але вона твердо вирішила повернутися до Києва.

Звільнення з табору не принесло жаданої свободи. Її примушували жити тільки в Луганській області. Однак з малим сином Яремою повернулася до Києва в травні 1976. У прописці відмовили, коштів на існування не мала, бо "без прописки" на роботу не брали, погрожували заарештувати за "дармоїдство". Жила з сином у братової Леоніди Світличної, яку регулярно штрафували за "порушення паспортного режиму".Жити стало нестерпно. Врешті-решт, восени 1976 прийняла рішення та зважилася надіслати до ЦК КПУ й уряду заяву – відмову від громадянства, мотивуючи цей крок жорстокою розправою над Л. Лук'яненком, П. Григоренком, В. Чорноволом, В. Стусом, С. Шабатурою та іншими достойними людьми. Свій вибір пояснила так: "Нижче моєї гідности бути громадянкою найбільшого в світі, наймогутнішого і найдосконалішого концтабору". І як наслідок: знов переслідування та поневіряння.

1977 вийшла заміж за Павла Стокотельного, прописалася й улаштувалася двірничкою в дитячому садку, але після чергового допиту була звільнена. 30 грудня Світличній пред'явили попередження за Указом ПВП від 25 грудня 1977.

На "відкритому" судовому процесі в березні 1978 у м. Василькові Київської обл. над М. Матусевичем і М. Мариновичем була свідком. Щодо її показів до ЦК КПУ надійшла така інформація: "Намагалася використати судову трибуну для антирадянської агітації і пропаганди".

У травні 1978 народився син Іван. І з двома малими дітьми на руках її вислали з країни.

12.10.78 виїхала спочатку до Риму, де її прийняв Папа Римський Павло IV, а 8 жовтня того ж року разом здітьми прибула до США. Через 8 років її позбавили радянського громадянства.

Працювала перекладачкою в Гарвардському університеті. Уже в 1979 році на сторінках журналу "Сучасність" друкується стаття "Темідіянти" про суд над Мирославом Мариновичем та Миколою Матусевичем, правозахисниками – членами Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод.

З 1980 року Надія Світлична брала активну участь у роботі Закордонного представництва УГГ, стала редактором-розпорядником періодичного видання Представництва. До неї стікалася вся інформація про репресії в Україні. До 1985 Світлична регулярно видавала "Вісник репресій в Україні" (коштом української діаспори). 1983–1994 рр. Світлична працювала в Українській редакції Радіо "Свобода". Спочатку виходила в ефір епізодично, як правило, у зв'язку з трагічними українськими подіями. Від постійної роботи в редакції спочатку відмовилася, боячись нашкодити братові. Потім зрозуміла, що братові вже неможливо нашкодити. Блискучого літературного критика й поета система зробила інвалідом першої групи.

Розшифровуючи і розбираючи передані з таборів матеріали і перетворюючи їх на брошури і книги, Світлична вчинила справжній подвиг. Це була неймовірно тяжка, кропітка робота. Саме Надії Світличній ми зобов'язані підготовкою до друку книги Василя Стуса "Палімпсести".

1990 року Надія Світлична приїхала в Київ під час студентського голодування. Щодня приходила на майдан, але зізнатися, хто вона, не зважилася. Було незручно: "Я сита, з багатої країни, а вони голодують". Тоді ж подумала: "Діти гідно продовжують традиції шістдесятників... Україна прокинулася".

Після смерті брата Івана разом з його вдовою Леонідою Світличною підготувала до друку книгу його віршів "У мене тільки слово" (вийшла 1994) і книгу спогадів про Івана Світличного "Доброокий" (видана в 1998). Здали до друку книгу його листів з табору "Не доходять ненаписані листи".

1994 року Надії та Івану Світличним присуджена Державна премія ім. Тараса Шевченка. Надії премію присудили "за журналістську та правозахисну діяльність".

Останні дні свого життя Надія Світлична проживала у містечку Матавана, штат Нью-Джерсі, працювала в Українському музеї в Нью-Йорку, редагувала жіночий журнал "Віра".

У минулому році сини отримали дозвіл Київського міського голови О. Омельченка на поховання матері в Києві на Байковому цвинтарі. Поховання має відбутися цими днями. Серце знайде спокій в рідній землі, за щастя та волю, незалежність та єдність якої боролася Надія.

Надія Світлична пішла з життя нашою співвітчизницею. У 1998 році їй повернули право називатися громадянкою України.

Наші корпункти

Вінниця	Гусар Віталій	(0432) 32-05-03
Дніпропетровськ	Хоменко Микола	(056) 748-17-92
Донецьк	Олійник Марія	(062) 337-23-48
Житомир	Крук Микола	(0412) 44-52-32
Запоріжжя	Тимчина Василь	(0612) 67-31-82
Івано-Франківськ	Салига Роман	(0342) 3-11-35
Кіровоград	Тріщенко Віктор	(0522) 36-95-25
Київська обл.	Сахацький Олександр	(04497) 4-92-93
Київ	Мохналь Михайло	(044) 278-63-89, 279-68-34
Луганськ	Костянтин Філімоненко	(0642) 53-96-85
Луцьк	Максимович Олег	(0332) 72-39-35, (03322) 401-98
Львів	Вовк Михайло	(0322) 38-67-63
Миколаїв	Яценьо Софія	(0512) 49-67-90
Мукачеве	Ференц Петро	(03131) 2-25-45
Одеса	Парфенюк Василь	(048) 75-83-113
Полтава	Квачова Олеся	(0532) 28-053
Рівне	Кривко Ігор	(0362) 22-20-26
Севастополь	Проценко Володимир	(0692) 48-79-46
Сімферополь	Овчарук Василь	(0652) 29-77-43
Суми	Перетятько Олексій	(0542) 25-88-98
Тернопіль	Чибрас Володимир	(0352) 52-56-91
Харків	Дяків Богдан	(057) 716-02-18
Херсон	Реуцький Іван	(0552) 26-50-56
Хмельницький	Вітряний Олесь	(0382) 65-32-01
Черкаси	Гафінова Любов	(0472) 45-12-05
Чернівці	Лютик Віктор	(0372) 51-02-72
Чернігів	Рябченко Валерій	(04622) 4-38-81

ПОДІЯ

XVII ВЕЛИКИЙ ЗБІР ОУН

12–13 серпня в Києві відбувся XVII Великий Збір Організації Українських Націоналістів під проводом Миколи Плав'юка. У його роботі взяли участь делегати з усіх областей України, а також представники українських осередків з Грузії, Канади, Росії, Німеччини, США, Франції, Аргентини. ВЗУН благословили представники традиційних українських церков. Свої вітання ВЗУНу надіслали Президент України Віктор Ющенко, Святійший Патріарх Київський та Всієї Руси-України Філарет і Кардинал УГКЦ Блаженніший Любомир Гузар, а також лідери політичних партій та громадських організацій, відомі діячі науки й культури. У рамках Збору пройшли з'їзди асоційованих членів ОУН – Всеукраїнського жіночого товариства імені Олени Теліги та молодіжної організації "Зарево".

Великий Збір розглянув політичну ситуацію в державі та ухвалив низку документів щодо актуальних питань життя української нації. Зокрема, ВЗУН прийняв політичну декларацію, яка на основі аналізу нинішнього політико-економічного стану в Україні визначає шляхи подальших дій українських патріотів за утвердження української державності. Зокрема, у декларації зазначено: "ОУН вимагає від Уряду забезпечити реалізацію положень, зафіксованих в Універсалі національної єдності, зокрема, що стосується європейської та євроатлантичної інтеграції, унітарності державного устрою України та гарантування використання української мови на всій території держави. Водночас ОУН вважає, що запорукою незворотності курсу на утвердження в Україні принципів національної державності може стати консолідація державницьких, насамперед націоналістичних партій та організацій, спроможних реально протистояти антиукраїнським та антидержавним проявам у парламенті, уряді та поза ними."

ВЗУН обрав керівний склад Організації Українських Націоналістів включно з Проводом, контрольно-ревізійною та дисциплінарною комісіями. Чільником ОУН одноголосно обрано Миколу Плав'юка.

Шановний Голово!

Шановні учасники XVII Великого Збору Українських Націоналістів!

Від імені Президії Головного Проводу Конгресу Українських Націоналістів сердечно вітаю вас з проведенням Великого Збору ОУН.

Ваш Збір відбувається у непростий час, коли наше суспільство продовжує пошук відповідей на кардинальні питання стратегії розвитку Української Нації і Української Держави.

Організація Українських Націоналістів від початку створення твердо і послідовно стоїть на засадах українського націоналізму. Заслуга ОУН у справі здобуття і ствердження Української Держави є неоціненною. Політичні події останніх років в Україні засвідчили, що Організація Українських Націоналістів під проводом друга Миколи Плав'юка є тією політичною силою, яка послідовно відстоює національні інтереси, принципово і неухильно сприяє утвердженню національної ідеї і сповідує базові цінності українського народу, про які чомусь дуже швидко забувають деякі інші політичні сили, які ідентифікують себе як українські.

Немає сумніву в тому, що прийняті Великим Збором ОУН рішення сприятимуть посиленню в українському суспільстві ролі Організації Українських Націоналістів.

Разом з тим, історична місія українського націоналізму у XXI столітті полягає в тому, що націоналізм залишається єдиною об'єднуючою силою, котра стоїть на сторожі інтересів українського народу. Відповідаючи на виклики часу, ми з вами, як українські націоналісти, мусимо усвідомити важливість своєї місії перед Україною, і відповідно до цього мислити і діяти, сприяючи подальшій консолідації націоналістичних сил, і підпорядковуючи свої дії інтересам української нації. Саме на це були спрямовані наші спільні зусилля, за участю також ОУН(р) і Всеукраїнського Братства ОУН-УПА, в часі створення громадсько-політичного об'єднання "Національний вибір". Конгрес Українських Націоналістів готовий продовжити справу консолідації націоналістичних сил довкола ідеалів розбудови української нації та становлення міцної, заможної і справедливої Української національної соборної держави.

Бажаю Вам успішної роботи, чітких рішень, реалізації потужного потенціалу ОУН в ім'я торжества нашої спільної і благородної справи.

Слава Україні!

З повагою
Олексій ІВЧЕНКО,
Голова Конгресу Українських Націоналістів

Як відомо, Центральна Рада у 1919 році прийняла 4-й Універсал, в якому проголошувалася повна Незалежність України. Але не вийшло. На перешкоді стали кривавий режим зі Сходу, шовіністична Польща з Півночі, кайзеровська Німеччина з Заходу, шовіністичні російські (білі) банди Денікина, Врангеля, Краснова, яких підтримували "демократичні країни" Антанти. Не змогли тоді ми об'єднатися проти зовнішнього і внутрішнього ворога, дали ще один шанс Російській імперії. Результат відомий – голодомори, репресії, війни...

П'ЯТИЙ УНІВЕРСАЛ

Світлина Олекси ВАЩЕНКА

Валентин КОЖЕВНІКОВ,
кандидат географічних наук

І ось через 87 років маємо 5-й Універсал. Чому такі обнадійливі, помаранчеві події 2004 р. дали патріотам такий скромний, якщо не сказати – приголомшуючий результат у 2006 році?

Перший блок причин пов'язаний з помилками Президента, з його довірливістю до сумнівних людей. З тих помилок згадаємо лише декілька. Не треба було прилучати до помаранчевої революції О. Мороза. Не варто було призначати на високі державні посади тих соратників, які не мають довіри народу. Не треба було призначати прем'єром Ю. Тимошенко без подання нею змістовної "Програми дій" її уряду. Не треба було призначати прем'єром Юрія Єханурова. Не треба було залишати на посаді керівника Держкомтелерадіо Чижа, який багато років вірно служив Кучмі і планомірно сіяв в народі розчарування діями Віктора Ющенка. У Президента не було жодного ЗМІ, який допомогав би йому пояснити, чому він не зміг виконати головні передвиборні обіцянки – "Бандитам – тюрми!" та "Бізнес має бути відокремлений від влади". Газета "Без цезури" нецікава і не має авторитету у читача. Не треба було цілком довіряти вислову "Не словом, а ділом", бо люди краще ставляться до тих політиків, які довіряють людям свої плани. Слово для політика є не менш важливим, ніж діло, якщо він бажає мати підтримку народу. Найперше, що він мав зробити і не зробив, – розпустити Верховну Раду під проводом Литвина і призначити дострокові вибори ВР, поки народ був готовий підтримати демократичні сили. Ющенко, можливо, не розуміє, що лібералізм для України є таким же загрозливим, як і комунізм.

Серйозніші помилки були у Ю. Тимошенко: Вона ще задовго до президентських виборів почала підривати авторитет Ющенка. Ставши прем'єром, Тимошенко не залучила до роботи над програмою уряду патріотів. Тому її уряд нічим позитивним не запам'ятався. Вона не розібралася в фінансових операціях попереднього уряду Януковича і не з'ясувала, куди йшли кошти від тіньових схем оподаткування, митних зборів, вільних економічних зон тощо. Тимошенко нічого не зробила ні для вирішення енергетичних проблем України, ні для прогресу промисловості, ні для піднесення сільського господарства. Її уряд навіть не намагався подолати культурне, освітнє, економічне і політичне провалля між Сходом і Заходом України. Тимошенко застосовує ЗМІ тільки для посилення власного рейтингу, але ніколи не на благо для українського народу. Вона пропонувала 150 депутатам скласти свої депутатські повноваження, щоб дати підстави Президенту розпустити ВР. Проте це є небезпечна пропозиція, яка дозволить у майбутньому будь-якій депутатській меншості домагатися перевиборів і блокувати роботу ВР.

Чи були у Президента реальні підстави розпустити ВР? Попри те, що депутати за 16 років "незалежності" наприймали законів, які звільняють їх від будь-якої відповідальності перед своїми виборцями і перед українським народом, була серйозна підстава для розпуску ВР – адже аморальність більшості депутатів Верховної Ради давно уже перейшла ту межу, за якою руйнується все. Ніяких надій на підвищення рівня патріотизму у депутатів цього скликання та на корисну для України роботу нема – адже депутатську більшість складають фракції, вірні імперії або залежні від КДБ чи від великих грошей.

Україну від них можуть врятувати тільки нові вибори до Верховної Ради. Але, якщо проводити вибори за старим виборчим законом, то до ВР знову пройдуть брехливі партії і цинічні бездіяльні депутати. Теперішня ВР під керівництвом Мороза не погодиться приймати нові виборчі закони.

Патріоти України повинні зрозуміти, що історія справді незалежної України почалася тільки після обрання Президентом Ющенка. До цього наша історія, як і до Незалежності, писалася значною мірою в Москві. Після останніх парламентських виборів Росія буде намагатися повністю підпорядкувати собі "нашу" ВР і уряд. Тільки Президент Ющенко тепер може врятувати Україну від нового і повного підпорядкування Росії. Тому тепер нам необхідно, виходячи з державницьких позицій, підтримувати зусилля Президента, спрямовані на захист інтересів української нації і держави.

ДО УКРАЇНИ-МАТЕРІ

(Закінчення. Початок на 1-й стор.)

Протягом травня-липня 2006 р. Міністерством культури і туризму, МЗС, ДП "Форум творчої молоді", УВКР, товариством "Україна-Світ" та відповідними центральними органами виконавчої влади, які визначені співвиконавцями IV Всесвітнього форуму українців, здійснено низку підготовчих заходів. Зокрема з 24 липня по 3 серпня 2006 р. в Українському домі проведено 10 тематичних "круглих столів" з напрацювання програмних матеріалів Форуму.

УВКР спільно з МЗС завершена підготовка списків делегатів (500 осіб) та гостей Форуму. Крім того, до України завітають 450 учасників (з 22 країн) фестивалю "Український спів у світі". Загалом у роботі Форуму візьме участь понад 1700 представників закордонного українства.

МЗС провело велику роботу щодо забезпечення безоплатних віз учасникам Форуму, також щодо нагородження почесними відзнаками закордонних українців. Зокрема підготовлено подання на 68 державних нагород (14 грамот Кабінету Міністрів України, 13 – МЗС та ін.), а також почесні звання – заслужений працівник культури (дев'ять), заслужений вчитель (один) тощо. В. Боєчко повідомив, що МЗС представить на Форумі два державних документи: програму "Закордонне українство" до 2010 р. та Концепцію по роботі із закордонним українством. Крім того, МЗС планує в рамках Форуму провести "круглий стіл", присвячений Голодомору в Україні 1932-33 рр.

Наразі триває підготовка до презентації тематичних виставок, передбачених концепцією Форуму, проводиться робота щодо забезпечення участі 44 мистецьких колективів закордонного українства у заключному концерті "Український спів у світі".

Голова УВКР Михайло Горинь зазначив, що IV Всесвітній форум українців, який є вищим статутним заходом УВКР, перееріс у масштабне дійство світового українства. Його проведення присвячене 15-й річниці Незалежності України. Ця подія покликана започаткувати новий етап консолідації закордонних українців навколо української держави, сприяти налагодженню постійного зв'язку між українцями всього світу зі своєю історичною Батьківщиною.

Світлана ОСТАПА,
прес-секретар УВКР

Якою б чисельною не була нація, але без держави вона не повноцінна. Незалежної України прагнули мільйони українців і на материнській землі, і за кордоном. Етнічні українці, а також ті, які з власної волі опинилися в чужих країнах, з радістю зустріли звістку про самостійність України. Тоді, переповнені почуттям гордості, представники діаспори усіма силами хотіли долучитися до її становлення. У серпні 1992 року у Києві за ініціативи світової української громадськості відбувся І Всесвітній форум українців. Одне із найважливіших його рішень – ухвала про створення в Україні громадського координуючого органу, спрямованого на консолідацію світового українства, об'єднання його навколо ідеї розбудови самостійної і незалежної держави та утвердження українства у новітньому світовому просторі. Таким органом стала міжнародна громадська організація Українська всесвітня координаційна рада (УВКР). І хоч це громадське об'єднання ще не подолало підліткового віку, йому вже чимало вдалося зробити щодо утвердження інтересів України та українства у світі.

ЧАС

Світлана ОСТАПА,
прес-секретар Української всесвітньої координаційної ради

ХТО МИ Є

Сьогодні УВКР об'єднує понад 800 українських громадських вітчизняних та закордонних організацій. Щороку до неї вступають нові об'єднання українців з різних куточків світу. Тому є всі підстави вважати, що УВКР – одне із найбільших недержавних формоутворень, своєрідний громадянський парламент світового українства, якому під силу позитивне вирішення будь-яких проблем, пов'язаних із життям українського соціуму.

Всесвітній форум українців є вищим керівним органом УВКР. У періоди між форумами, організацією керує президія, яка скликається не рідше одного разу на рік. До її складу входять 48 представників – по 16 від власне України, західної та східної діаспори. В свою чергу, між засіданнями президії органом управління УВКР є провід, який складається з восьми осіб: голови та заступників від України, західної та східної діаспори. Постійно діючим виконавчим органом УВКР є секретаріат, головою якого є кандидат філософських наук Валерій Рябенко.

З часу заснування Українську всесвітню координаційну раду очолював відомий політик та поет Іван Драч. На ІІІ Всесвітньому форумі українців, що відбувся у серпні 2001 року, головою УВКР було обрано відомого громадського та політичного діяча, правозахисника Михайла Гориня.

Проаналізувавши попередню діяльність УВКР, її місце у світовій структурі громадських організацій і громадянському суспільстві України, Михайло Горинь дійшов висновку: для того, щоб повноцінно виконувати статутні та програмні завдання, рада повинна мати не тільки добре зорганізований і технічно озброєний секретаріат (виконавчий підрозділ УВКР), відданих українській ідеї співробітників, а й суттєву та системну організаційну і фінансову підтримку держави.

Секретаріат координаційної ради отримав окреме приміщення в центрі Києва на вул. Горького. Саме з цього часу її робота активізувалася. Протягом року вивчено життя і проблеми українських громад Берестейщини (Білорусь), Молдови, Росії, Югославії, Болгарії, країн Балтії, Швеції, Польщі тощо. Члени секретаріату з офіційною державною делегацією відвідали Тюмень, де також відбулися зустрічі з українцями Сибіру. Але, на жаль, такі запрошення влади поодинокі. Всі поїздки до громад українського закордоння та інші акції секретаріат УВКР організовує самотужки, а коштують вони чимало.

У 2002 році вперше за всі роки існування рішенням Верховної Ради України уряд надав УВКР 600 тисяч гривень державної фінансової допомоги. Порівняно з іншими державами (Словаччина спрямовує на роботу з діаспорою $1 млн.) – це мізерна сума, якщо врахувати чисельність закордонних українців. Сьогодні в Україні достеменно ніхто не знає точної загальної кількості етнічних українців. Як стверджує дослідник діаспори Станіслав Лазебник, за даними офіційних обчислень кількості населення та підрахунками й оцінками українських громадських організацій та церковних об'єднань, в країнах поселення українських громад, нині мешкає близько 20 мільйонів іноземних громадян українського роду (це число не враховує, звичайно, наших заробітчан-мігрантів, переважно нелегалів, кількість яких становить від трьох до семи мільйонів осіб). Вони проживають майже у ста країнах. Більш як у 60 державах діють українські громадські організації. ("Голос України" від 8 лютого 2006 р.)

УВКР має свій веб-сайт. На адресу ради представники українських громад надсилають сотні новин з життя української діаспори, прес-служба регулярно розміщує їх на шпальтах українських газет.

Майже щодня до секретаріату УВКР приїжджають гості з діаспори. Вони звертаються не лише з проханнями щодо налагодження співпраці з координаційною радою та іншими українськими організаціями, а й звертаються з іншими проблемами: вступ закордонних українців до українських вузів, придбання навчальної та методичної літератури, українських народних костюмів чи музичних інструментів тощо. По можливості секретаріат вирішує їхні проблеми, наприклад, на прохання керівників українських громад Придністров'я було зорганізовано безкоштовне підвищення кваліфікації в Україні лікарів з Придністров'я.

ЩОБ КООРДИНУВАТИ – ТРЕБА ПОЗНАЙОМИТИСЯ

Координаційна рада стала організатором та взяла активну участь у різноманітних заходах, зокрема, у міжнародному семінарі "Культура етносів України та української діаспори як складова української культури", європейській конференції Світової федерації українських жіночих організацій (СФУЖО), що відбулася у Таллінні, традиційних фестивалях "Лемківська ватра" (Польща) тощо.

Виходячи із статутних завдань, керівництво УВКР вирішило здійснювати контакти із українськими громадами, які перебувають поза межами України. Координувати діяльність можна з тими, кого знаєш, чиї погляди на майбутнє України та українсь-

ЗБИРАТИ ДІАСПОРЯН

кої держави сходяться із нашими. Найрезонанснішими акціями, організатором яких була УВКР, можна вважати І-й і ІІ-й етапи українського європоходу "Консолідація-2002", експедиції до Сибіру та на Далекий Схід.

Міжнародний єврокараван українських журналістів "Разом в Європі" (1 етап) відбувся у травні 2002 року. Його маршрут пролягав теренами дев'яти країн – від Балтійського до Чорного морів. Протягом цього двотижневого походу було вивчено життя українців країн Центральної Європи, проведено ряд офіційних зустрічей на вищому рівні, де обговорювалися проблеми національних меншин країн. Під дипломатичним натиском учасників європоходу широко відчинялися навіть ті двері, в які представникам українських громад зазвичай було важко достукатися. Ця акція докладно висвітлювалася вітчизняними і закордонними ЗМІ. За підсумками єврокаравану видано книгу. Під час поїздки було знято документальний фільм "Разом у Європі" (автор Віктор Чернишук, режисер Ромена Ражинскайте – обидва з Литви), який транслювався у декількох країнах Східної Європи.

Наступний етап європоходу УВКР відбувся у другій половині грудня 2002 р. Цього разу маршрут УВКР проліг автохтонними українськими землями сусідньої Росії – Білгородщина, Курщина, Воронiжчина, Ростовщина та Кубань. Крім дослідження стану тутешнього українського населення, експедиція ставила собі за мету аналіз перебігу та результатів Року України в Росії. Проїхавши чотири тисячі кілометрів, учасники делегації, до якої входили відомі журналісти, вчені, представники влади та громадських організацій, були вражені жахливим становищем самосвідомості українських громад на українських етнічних землях, низьким рівнем та незабезпеченістю їхніх культурно-етнічних потреб. За результатами поїздки УВКР звернулася із заявою до президентів України та Росії, центральних органів влади про допомогу українцям російсько-українського прикордоння щодо збереження етнічної ідентичності, розвитку їх культурних, освітніх і наукових надбань.

УВКР дійшла висновку, що на часі найважливішим фактором у збереженні світового українства є вивчення стану українських громад Російської Федерації. Ми добре обізнані із українськими громадами США, Канади, які мають славні традиції. Власне, за рахунок того, що так дієво працювали там українські громади, не випали тих півстоліття в історії українства, коли ми не могли говорити на повний голос про те, що ми українці і чого хоче Україна. Протягом 2003 року делегації УВКР відвідали українців Татарстану (Казань, Набережні Човни, Нижнєкамськ), Карелії (Петрозаводськ, Сандермох, Соловки), Мурманська, Далекого Сходу (Камчатки, Сахаліну, Хабаровського і Приморського країв). Завершальні координаційно-ознайомчі поїздки до регіонів РФ відбулися у вересні 2004 р. і охопили Тюменську, Новосибірську, Омську, Іркутську області Ханти-Мансійський національний округ.

Більшість українців Росії не мають змоги (а деколи бояться) користуватися елементарними, визнаними в усьому світі правами національних меншин. А саме в Російській Федерації, де українці займають третю сходинку за кількістю населення, немає жодної державної української школи. Останні, якщо й існують, то є недільними і за рахунок громад. Як виняток за муніципальні кошти вивчається українська мова в Башкортостані. Така ж ситуація зі ЗМІ. Але це тема окремої розмови.

Дослідження і результати поїздок УВКР намагається донести до української громадськості і державних органів. Для цього ми широко використовуємо вітчизняні та закордонні ЗМІ, а також "Вісник УВКР", радіопередачу ради "Громада" тощо. Прес-службі допомагають журналісти відомих телеканалів та газет, які беруть участь у наших поїздках. Крім того, в Україні УВКР провела низку "круглих столів" з актуальних для закордонного українства питань, міжнародних конференцій, учнівських конкурсів на знання діаспори, видала ряд книжок тощо.

Збереження національної ідентичності й задоволення національно-культурних потреб українців у країнах оселення, а також співпраця України з закордонним українством – головний напрям діяльності УВКР. Щоб визначити ці потреби і допомогти їх задовольнити, координаційна рада залучає наукові установи, експертні групи, вчених, провідних фахівців до вивчення стану світового українства і розробки проектів та програм, спрямованих на вирішення найактуальніших проблем. Крім того, вона розповсюджує поза межами України різноманітну інформацію про українську культуру, історію, сьогодення, національний менталітет, що сприяє поглибленню знань про українців у сучасному світі. Координаційна рада, завдячуючи співпраці з Парламентською бібліотекою, видавництвом "Веселка", бібліотекою для юнацтва тощо тільки за останні роки змогла подарувати українським громадам за кордоном понад 4 тис. книжок.

Керівництво УВКР переконане, що без широкого залучення діаспорної молоді до навчання у вищих школах України, її участі в загальноукраїнському русі протистояти асиміляційним процесам у діаспорі буде нелегко. Секретаріатом УВКР підготовлені десятки листів до органів влади: про надання не сотням, а тисячам бажаючих представників українських громад з-за кордону можливості навчатися у вузах України, забезпечення наших шкіл в інших країнах українськими підручниками та періодичною літературою, організацію телепрограми про діаспору тощо.

БОРОТЬБА ЗА ДІАСПОРУ

Як згадує голова УВКР Михайло Горинь, перший форум 1992 року був форумом ейфорії і великих надій. Люди, які півстоліття тому опинилися поза межами України, нарешті приїхали на українську землю. Вони відчули, що, нарешті, ми разом і будемо робити спільну справу розбудови української держави. Той настрій дуже вплинув на взаємини України і діаспори, яка матеріально допомагала молодій державі. Вона представляла інтереси України в тих країнах, де перебувала. Заслуга діаспори у розбудові української держави сьогодні, можливо, ще до кінця не усвідомлена.

Щодо IV Всесвітнього форуму українців, то, без сумніву, ейфорія на ньому навряд чи вже буде, оскільки це вже перетворилося в традицію, та й держава стає звичним поняттям.

Українська всесвітня координаційна рада для виконання своїх програмних завдань намагається налагодити співпрацю з вищими та регіональними органами влади. Михайло Горинь неодноразово зустрічався на вищому рівні з Головою Верховної Ради, Прем'єр-міністром, міністрами та головами держкомітетів, керівниками обласних і міських держадміністрацій. Під час цих зустрічей увесь час підкреслювалося, що для консолідації світового українства необхідна державна концепція роботи із закордонним українством, а також відповідні громадські та громадсько-державні інституції і структури, які могли б розгортати масштабну і вкрай необхідну для України діяльність.

"Мати велику діаспору – це мати великий загін українських патріотів, погляди яких спрямовані в Україну та які намагаються їй усіляко допомогти", – зазначає Михайло Горинь. На сьогодні лишаються невизначеними принципи і пріоритети української держави в сфері зв'язків із закордонним українством. Завдання державних інститутів полягає в тому, щоб вивчати діаспору, допомагати їй зберегти етнічне обличчя. Тоді наша держава, маючи майже в кожній країні українські громади, міцніше б стояла на ногах, і завжди мала б підтримку українських громад, які там знаходяться. Через пресу, радіо, телебачення, через офіційні звернення до парламентів та урядів, проводячи власні заходи, наші громади за кордоном домагалися б вирішення певних проблем, які торкаються України, утверджували б авторитет нашої держави в тих країнах, де вони перебувають.

Підходячи до проблем діаспори з точки зору національної стратегії, слід усвідомити, що розвиток громадянського суспільства в Україні не має альтернативи, а для самої діаспори такий стан речей є єдино можливим і природним: адже тільки добровільні і самовряднi організації можуть підтримувати національну ідентичність на чужині, що вони з успіхом роблять уже протягом майже століття. Тому об'єднавчим центром для українців зарубіжжя та історичної батьківщини може бути тільки громадська структура, та аж ніяк не державне відомство чи міністерство, які мають свої, визначені законами і державними програмами, функції і повноваження.

На думку голови УВКР Михайла Ґориня, в ставленні влади до громадських організацій проявляються залишки вчорашніх поглядів на самодостатню, вичерпну роль державних інститутів в управлінні. Зокрема, нині діаспорою опікуються два міністерства: закордонних справ і культури та туризму. Розподіл повноважень між цими двома відомствами відбувся за чисто територіальним принципом. Перші відповідають за проведення заходів за межами України, другі – всередині держави. Це є просто і зрозуміло з точки зору розподілу бюджетних коштів, але цілковито безглуздо в контексті проблеми та ідеї консолідації світового українства.

Українські діаспорні організації – це сотні додаткових громадських посольств, які можуть представляти і відстоювати інтереси України за кордоном. Але наша влада недооцінює важливості цього питання. Самостійно вона не спроможна займатися проблемами багатомільйонної української діаспори. З іншого боку, вона сьогодні не готова звернути увагу на громадські організації, які подвижницьки здійснюють цю роботу. Національна програма "Закордонне українство" на період до 2005 року, як і попередня до 2000-го, так і не втілена в життя, не тільки через нестачу ресурсів, а й через відсутність технологій та організаційних засобів реалізації.

Під приводом складностей перехідного періоду було перенесено проведення IV Всесвітнього форуму українців, який мав відбутися торік. Три попередні форуми відбулися майже без проблем у Києві напередодні Дня Незалежності. Попередня влада готувалася до них заздалегідь, хоча зустрічі ці були скоріше показово-помпезними. Здавалося б, тепер після помаранчевої революції, коли Україна стала знана в світі, а нова влада більш національною, форум мав відбутися серйозніше. Але проблеми почалися ще на етапі підготовки. Зрозуміло, що захід, на який має приїхати майже 1900 осіб, з них 500 делегатів, 450 учасників фестивалю "Український спів у світі", журналісти, гості, має готуватися заздалегідь. УВКР з лютого 2005 року постійно зверталася до уряду з проханням звернути увагу на цю вже звичну й очікувану для діаспори подію, але влада довгі місяці мовчала, а потім... змінилася.

Врешті-решт, згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України для підготовки IV Форуму створено оргкомітет. На сьогодні вже визначена дата його проведення 18–20 серпня 2006 року.

Під час зустрічей з представниками українських громад у Києві та за кордоном часто можна почути, що для вирішення проблем чи для реалізації цікавих ідей вони не знають до кого звертатися в Україні. У тих же випадках, коли досягається певна домовленість про співпрацю, українська сторона дуже часто не виконує своїх зобов'язань. Закордонні українці цілком законно хочуть почуватися не гірше, ніж представники інших національних меншин у тій чи іншій країні. У першу чергу, вони хочуть виконання Закону України "Про закордонного українця", постійної співпраці в галузях освіти та культури, сталого інформаційного зв'язку. Комплексне вирішення цих питань може пригальмувати зростаючу асиміляцію діаспори. Є ще не менш важливі прохання: щоб високопосадовці при відвідуванні тієї чи іншої країни вважали за обов'язок зустрічатися з українськими громадами; щоб на митницях спростили процедуру проходження кордону, а в держустановах представників діаспори зустрічали українською мовою.

ПЕРЕЖИТЕ

НА НАШІЙ НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ...

Життя, зіпсоване комуністами, або На віку – як на довгій ниві

Лев ТЕРЕБЕЙКО,
польський українець

ДЕПОРТОВАНО ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ОЗНАКОЮ

Родом я з Холмщини – споконвічної української території, батьківщини нашого першого Президента М. Грушевського, яка після розпаду Австро-Угорської та Російської імперій була окупована поляками за згодою "Страни Совєтов" і особисто тов. Леніна для того, щоб поляки "зачистили" ці території від українського населення для себе. Це успішно робила польська влада Пілсудського до 1939 року. Я змушений був вчитися лише на польській мові – українські школи були заборонені. Більше того, мене не хотіли брати в 4 клас через те, що я українець. Діти-поляки нерідко знущалися з нас, українців. Лише після розгрому фашистами і комуністами СРСР панської Польщі в 1939 р. мені до 1944 р. було надано право вчитися рідною мовою, і за цей окупаційний період я закінчив школу та три курси вчительської семінарії.

В 1944 р. комуністичні режими нової Польщі і Української РСР прийняли рішення про переселення українців за національною ознакою на територію УРСР. Залишивши полякам усе наше приватне майно та 7,5 га с/г угідь, які були власністю нашого роду з діда-прадіда, наша сім'я в складі 6 осіб з 1945 р. стала колгоспниками колгоспу ім. Будьонного на Дніпропетровщині.

Не володіючи російською мовою, натомість володіючи рідною українською, польською, німецькою і певною мірою латинською, я в 1945–1946 роках змушений був повернутися до 7 класу НСШ для вивчення "русского языка и литературы" і лише в 1946 р. був допущений до здачі вступних екзаменів у "Днепропетровский техникум землеустройства".

"МАВ ЧЕСТЬ" ПРАЦЮВАТИ З МОРОЗОМ

У 1949 р. з російським дипломом був направлений на постійну роботу в Закарпатський облводгосп для відтворення меліоративних систем, збудованих "капіталістами" до 1939 р. З цього часу і до 1997 р. працював у системі Держводгоспу УРСР на високих інженерних посадах, тобто відпрацював 51 рік безперервного стажу, із них на керівних посадах – 36 років. Обирався депутатом 5 разів, нагороджувався орденами та медалями. У 1989 р. при виході на пенсію за віком мені була надана персональна пенсія республіканського значення, але в незалежній Україні комуністи, забравши всі наші родинні заощадження, залишили мені злиденну пенсію "на общих основаниях".

Довелося мені попрацювати під партійним керівництвом О. Мороза, який тоді обіймав посаду завідуючого сектором механізації, електрифікації та меліорації в сільськогосподарському відділі Київського ОККПУ. Я був тоді начальником Київського облводгоспу, а Мороз здійснював нагляд за нашою діяльністю через свого інструктора А. Семенченка. Усе було добре, в області дуже успішно велися меліоративні роботи: нас постійно хвалили, нагороджували. Для обміну досвідом і запозичення нових технологій до нас приїжджали спеціалісти з Японії, США, багатьох областей УРСР та сусідніх республік... Але все це тривало до травня 1979 р., поки Держводгосп не підвищив мені персональний оклад до 350 рублів у місяць і не надав службової "Волги". З цього часу О. Мороз задумав посадити на моє місце свого інструктора А. Семенченка. З відома Мороза інструктор ОККПУ А. Семенченко за 4 роки укомплектував на мене 2 томи компромату на 99% брехливих звинувачень. Через це мені тоді довелося піти, а цей інструктор і досі сидить на моєму місці – вже близько 23 років: все зруйнував і розвалив, а тепер чекає своєї великої пенсії. Мені уже 23-й рік як заборонили зустрічатися з інженерним складом цієї організації, а на мої заяви щодо діяльності Семенченка обласна прокуратура, Держводгосп України та облдержадміністрація не реагують.

Саме так, ставлячи замість спеціалістів "перевірені партійні кадри", комуністи і знищили меліорацію в Україні. В Київській області налічувалось 270 тис. га меліорованих земель, яких не стало впродовж керівництва Київським облводгоспом колишнього інструктора ОККПУ А. Семенченка – вихованця тов. О. Мороза. Щодо діяльності Семенченка спеціалісти-меліоратори ставили до відома Держводгосп і за часів УРСР, і за незалежної України, але марно.

ПРО ТЕ, ЯК ДЕРЖАВА "ДБАЄ"

Після розпаду СРСР я не раз намагався повернути свої законні права на нашу землю, яку незаконно відібрали комуністи і якою зараз користуються поляки. У відповідь на мій черговий лист до Голови Верховної Ради України, Комітет з прав людини, національних меншин та міжнаціональних відносин 14 березня 2006 р. повідомив, що Верховна Рада України (особливо комуністи) саботує законопроекти з проблем українців, переселених з Польщі у 1944-46 роках, які регулярно вносилися цим комітетом у 2002–2005 роках. А при відкритті сесії 7 лютого нинішнього тодішній спікер В. Литвин тричі надавав слово П. Симоненку з пропозицією не включати в порядок денний питання "Про відновлення прав осіб, депортованих за національною ознакою" – і його таки знову не включили!

Незважаючи на те, що як колишній, так і нинішній Президент свого часу видавали укази "Про заходи у зв'язку з 60-ю річницею примусового виселення етнічних українців з території Польщі", в яких передбачалося вироблення пропозицій щодо відшкодування завданих збитків виселеним етнічним українцям, але реально це питання "може бути вирішене тільки шляхом ухвалення Верховною Радою України відповідних законодавчих актів" (з відповіді Міністерства закордонних справ України на моє звернення). В останньому абзаці листа від Голови Комітету з прав людини від 14 березня 2006 року мене запевняли, що "у новому складі Верховної Ради України Комітет з прав людини докладе максимум зусиль із законодавчо-правового врегулювання проблем українців, примусово переселених з Польщі". Але, мабуть, немає чого сподіватись на врегулювання цього питання регіоналами, комуністами (лідер яких П. Симоненко публічно обзиває українців, переселених з Польщі, "бандеровцами"), соціалістами та особисто тов. Мороза, справжнє обличчя якого мені добре відоме давно, та вже й не тільки мені – всій Україні!

Мої колишні вороги-поляки своїх воїнів АК (Армії Крайової) вважають героями, а наша державна влада добиває українців "на нашій не своїй землі".

Газета "День" №178 за 2001 р. повідомила, що польський українець Степан Гладин самотужки через Головний адміністративний суд Польщі виграв процес з відшкодування бабусиного майна, яке було відібране комуністичною владою Польщі у 1947 році. Отже, нічого не змінилося в незалежній Україні: ми самі по собі виживаємо, а антинаціональна, антиукраїнська влада методично спостерігає, як вимирають справжні українці. Понад 60 років з моєї землі поляки продають сільськогосподарську продукцію за валюту, а господар цієї землі чекає моєї смерті, щоб земля моєї родини стала власністю польської держави.

ПОЗИЦІЯ

ШЛЯХ ДО ОМРІЯНОЇ УКРАЇНИ

Андрій ТКАЧЕНКО,
заступник голови Запорізької обласної організації КУН,
кандидат економічних наук

(Закінчення. Початок у числі 31)

Позбуття колоніальної залежності, орієнтація на внутрішній ринок, побудова інтелектуального суспільства

Розвиваючи власну українську національну економіку, ми повинні максимально підтримувати нашого виробника й у промисловому, і в аграрному секторі, однак лише за тих умов, що його витрати на одиницю кінцевого продукту не перевищують світових цін і що він реально зможе домогтися зменшення цих витрат. Нам не потрібні виробники, котрі пропонують різний непотріб за дві чи навіть за три світові ціни. Такі виробники повинні зникнути, бо це – банкрути, ніхто та ніщо їх не порятує. А якщо ми будемо штучно стримувати банкрутство окремих підприємств, то банкрутом стане все наше суспільство. Шлях до заможного життя – не в економічному союзі з колонізаторами і не в закордонних кредитах, а в наполегливій і одночасно високопродуктивній роботі.

ВІДХІД ВІД РОСІЇ – ОСТАННІЙ ШАНС ПОЗБУТИСЯ ЯРМА

Загарбання України, поневолення її народу було найбільшим досягненням колишньої російської, а потім і більшовицької імперії. А тому мислячим політикам давно потрібно зрозуміти, що Росія з втратою України не змирилась і ніколи не змириться. Вона буде всіма засобами (включаючи й військову силу) намагатися повернути Україну. Про це, наприклад, відверто пишуть у російських засобах масової інформації. Російська політична еліта не змирилася з відокремленням Киева від Москви й, вимушено визнаючи самостійну українську державу, розглядає її як явище, що за природним станом речей в усіх відношеннях противне, тимчасове й минуще...

І лише усвідомлення обмеженості економічних, військових та зовнішньополітичних ресурсів Росії змушує її політиків визнавати Україну, але до пори.

Як тільки Російська Федерація поверне собі хоч частку колишньої міці, першою, проти кого вона буде повернена, стане Україна, себто "Малоросія". Питання про возз'єднання може бути поставлене Росією у найближчому майбутньому...

Ось саме такими є істинні наміри колонізаторів, яких вони не приховували і не приховують. Нині їхні спроби повернути Україну через економічний союз, СНД, утворення наддержавних структур тощо поки що не вдалися. Зараз робляться нові спроби втягнути Україну в так званий союз Росії, Білорусії та Казахстану. Якщо й ці спроби зазнають невдачі, тоді колонізатори спровокують конфлікт у Криму, щоб (за сценарієм Придністров'я) спочатку відірвати частину території України, а потім, спираючись на 15-мільйонну "п'яту колону", зробити це ще в Донецьку, Приазов'ї тощо. Великою помилкою є і буде намагання України робити вигляд, що, мовляв, нічого не відбувається, а, навпаки, колишній колонізатор став "другом" і "стратегічним партнером".

Нині Україна фактично втратила контроль над Кримом і Севастополем, а колонізатор фактично безкоштовно на 20 років (із правом пролонгації угоди) отримав військову базу на нашій території й окупував південь України, що буде використовувати як плацдарм "для аншлюсу".

Конче потрібно ніколи не забувати й те, що Росія завжди дивилася на будь-які угоди як на пустий папірець, а тому завжди розривала й порушувала їх, коли це було їй вигідно. Яскравий приклад у цьому – навіть добре відома Переяславська угода Хмельницького з Московією, або Хасав'юртівська угода Росії з Чеченією (Ічкерією) вже в наші дні. Подібних прикладів можна навести не один і не два десятка, якщо поцікавитись, як Росія раніше виконувала свої міжнародні угоди та зобов'язання. Не став винятком і останній договір Росії з Україною. Власне, колонізатори цього й самі не заперечують...

Свого часу видатний політичний діяч XX століття Вінстон Черчілль відзначив, що будь-яка угода, підписана з росіянами, варта рівно стільки, скільки коштує папір, на якому вона написана.

Висунувши знову перед усім світом територіальні претензії на Крим, Севастополь, захопивши силою власність України – маяки по всьому Півдню України, колонізатори дали Україні, її вищим керівникам усі підстави для негайного введення посиленої охорони державного кордону України з Росією згідно з міжнародним правом, а порушення колонізатором договору про умови базування Чорноморського флоту на території України дало законні підстави для денонсації названої угоди. Усе це разом також дає законні підстави Україні звернутися до Заходу з заявою про можливість прискорення інтеграції України до Євросоюзу та північноатлантичних структур.

В усякому випадку, є три речі, котрі наш Президент як гарант Незалежності повинен зробити негайно: відмовитися від "прозорого кордону", зажадати від Росії негайно надати графік виводу Чорноморського флоту з території України й зробити заяву про відмову України від статусу асоційованого члена СНД. Зволікання з цим буде надзвичайно великою помилкою – другою великою помилкою після позбавлення від ядерної зброї, а третю помилку робити вже не буде часу. Ми просто не будемо існувати як незалежна держава.

З ЖУРНАЛІСТСЬКОГО БЛОКНОТА

ТАМ, ЗА АТЛАНТИЧНОЮ ВОДОЮ

Нещодавно в Сполучених Штатах Америки побував у творчому відрядженні заступник головного редактора нашої газети Микола Сергійчук. Там він брав участь у роботі XXV ювілейної науково-практичної конференції з української проблематики (подібні заходи традиційно щороку проводяться на базі Іллінойського університету в Урбані-Шампейні), побував у цілому ряді міст, мав зустрічі з багатьма представниками української діаспори. Своїми враженнями від перебування в цій країні він ділиться з читачами часопису.

Микола СЕРГІЙЧУК,
"Нація і держава"

...Срібнокрилий Boeing-767, вирвавшись з обіймів літнього неба, різко пішов на зниження. Минуло ще кілька хвилин, перш ніж сталевий птах своїм шасі доторкнувся до "бетонки" посадкової смуги ньюйоркського летовища імені Кеннеді – більш як 9.30-годинний переліт за маршрутом Київ-Нью-Йорк завдовжки в 7541 кілометр успішно завершився. А ще за лічені хвилини автор цих рядків уперше в своєму житті ступив на американську землю.

Відверто кажучи, для себе "відкривати Америку" я розпочав ще в польоті, коли літак американської авіакомпанії Delta, прийнявши на свій борт пасажирів, вилетів із бориспільського аеропорту.

Пролітаючи над Прибалтикою, Західною Європою, Великою Британією, далі – над Атлантичним океаном мимо Ісландії, Гренландії й над Канадою, уважно стежив за інформацією, що висвітлювалася на інформаційному моніторі.

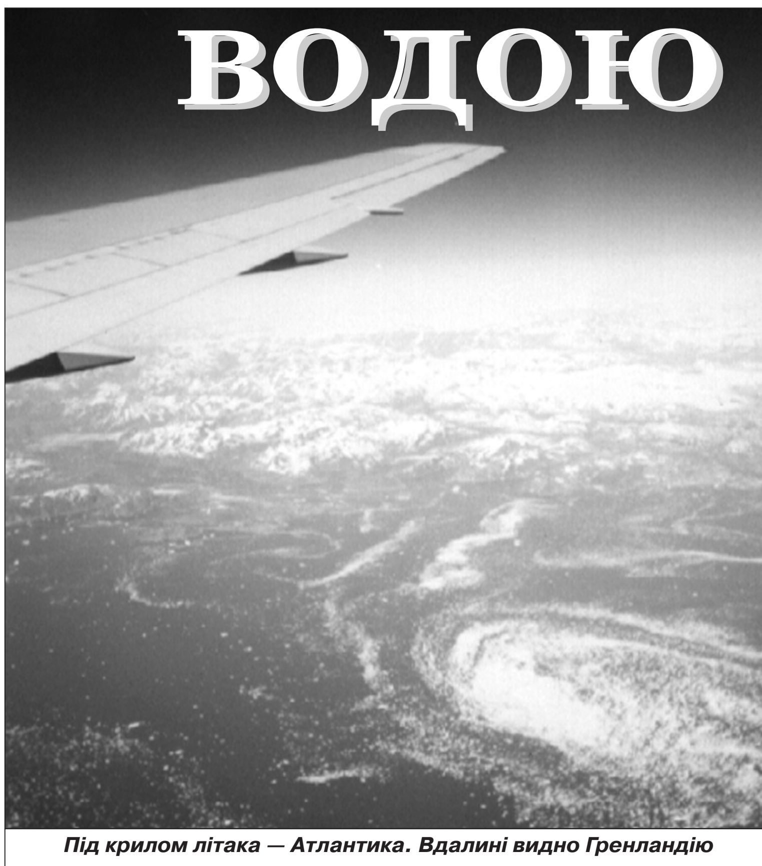
...Після проходження митного контролю того дня на нас чекав ще один короткий переліт до Пітсбурга, а звідти автомобілем разом з подружжям Ростиславом і Катериною Довбенками вирушили до домівки цієї гостинної родини українського походження в невеличке містечко Гібсонія.

Перші враження від побаченого – тут мало що відрізняється від української землі: такі ж мальовничі краєвиди, чудові ландшафти, багато зелені. Хіба що стан шляхів набагато кращий, ніж у нас, та грунти помітно поступаються перед нашими чорноземами – якісь коричневато-червоного відтінку. Та ще до реальності повертають написи дорожніх покажчиків англійською мовою.

За розмовами невдовзі дісталися до Гібсонії. Авто промчало ще кілька кілометрів центральною вулицею і несподівано завернуло у затишний гайок.

– Ось тут ми і живемо, – весело сказала пані Катерина, коли автомобіль зупинився на облаштованому подвір'ї. – Заходьте до будинку.

Дякуючи за запрошення, ми рушили до двоповерхової будівлі.

Під крилом літака — Атлантика. Вдалині видно Гренландію

У ЇХНІМ СЕРЦІ – УКРАЇНА

Садиба Довбенків займає площу близько 0,25 гектара. Біля будинку розбито клумби, де особливо багато чорнобривців. Тут же палахкотять багряні жоржини. В оселі панує справжній український дух. Сім'я має добротну бібліотеку, в якій зібрано чимало книг відомих авторів – Миколи Костомарова, Тараса Шевченка, Івана Франка, інших видатних українців, сучасних письменників і науковців.

З розмови довідався, що доля звела їх у повоєнні роки в Німеччині. Ростислав був вивезений туди на примусові роботи шістнадцятирічним юнаком з Кременця, Катерина (дівоче прізвище Решетник, уродженка Полтавщини) – змушена була виїхати разом з батьками, щоб уникнути більшовицького переслідування. Побравшись, молоде подружжя згодом вирушило до американського континенту. Три місяці тривала їхня нелегка "одисея", аж поки нарешті не дісталися берегів США. "Кинули якір" у Пенсильванії. Відтоді незмінно мешкають тут.

Ростислав упродовж 40 років пропрацював на хімічному підприємстві. Пройшов шлях від рядового робітника до директора підрозділу компанії Пі-Пі-Джі. Дванадцять років тому вийшов на пенсію.

Пані Катерина, в свою чергу, тридцять літ присвятила праці на слов'янському відділі філологічного факультету Пітсбургського університету, де допомагає студентам освоювати українську мову. До речі, нині в її групі навчаються не тільки українці за походженням, а й американські юнаки і дівчата. Є навіть одна китаянка.

– Хоча ми на сьогодні є громадянами США, – каже пані Катерина, – але, повірте, серцем і душею ми завжди живемо Україною. З хвилюванням і занепокоєнням знайомимося з останніми новинами із рідної землі, переживаємо, уважно стежимо за усім, що там відбувається. Відверто кажуючи, тяжко довідуватися про політичну нестабільність і економічну скруту, що охопили державу.

З свого боку, у Пенсильванії ми чимало робимо для згуртування українців, які тут мешкають, дбаємо, щоб вони не забували рідної мови (цьому приділяємо повсякденну увагу), поширюємо її серед молодого покоління українців, за найменшої можливості беремо участь у різних масових заходах, не стоїмо осторонь благодійницьких заходів і акцій. Одне слово, хоча б у такий спосіб намагаємося бути корисними рідній Україні.

Катерина і Ростислав ДОВБЕНКИ

На підтвердження цього Катерина Довбенко буквально вже наступного дня влаштувала в своїй домівці вечірку, на яку запросила представників "третьої" і "четвертої" хвиль української еміграції в Америці, співробітників Пітсбургського університету з України, які працюють тут за контрактом.

З ними зустрівся професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор історичних наук Володимир Сергійчук. Відбулася невимушена розмова, в ході якої йшлося про відомі історичні постаті, зокрема про сподвижницьке життя видатного державника Симона Петлюру, українських героїв, славне минуле нації, борців за свободу, особливості нинішньої ситуації в Україні, політичну еміграцію...

Між тим десятирічна донька Володимира Чумаченка Ксеня сіла за піаніно і на прохання пані Катерини награла кілька мелодій українських народних пісень. А коли кімнатою попливли перші акорди полонезу Огінського, – раптом запанувала тиша. Гадаю, не лише я, а й усі присутні тієї миті полинули подумки до рідної Батьківщини. І враз постали перед очима золотоверхі куполи храмів на пагорбах Києва, дозріваючі хлібні масиви, тінисті діброви, водна гладінь Дніпра-Славутича...

Віддаючи належне сподвижницькій діяльності родини Довбенків, мушу зауважити, що їхніх зусиль у справі збереження українських традицій, особливо мови, серед представників нашої діаспори у цьому регіоні ще досить замало. Дозволю собі привести у зв'язку з цим такий промовистий приклад.

Неподалік від Гібсонії знаходиться селище Лендора, в якому функціонує Українська православна церква. Зрозуміло, ми не могли не скористатися люб'язною пропозицією відвідати цей храм. Тим більше, того дня службу правив настоятель українських православних церков в Америці Митрополит Костянтин.

Прибувши на місце, побачили добротну й чималу за розмірами культову споруду. Поруч – просторе приміщення клубу, по обидва боки дверей якого нанесено зображення Тризуба. На лавах у храмі виявили українсько-англійські молитовники. На цьому, власне, українське закінчується. Адже служба і хорові співи проводяться англійською. Лише в двох-трьох випадках священик вдався до коротких фраз українською мовою. І все.

Ще одна особливість. Зліва, неподалік від вівтаря, встановлений державний прапор США. Натомість нашого синьо-жовтого тут не виявилося.

Подібне можна сказати і про клуб. Якщо при вході, як уже вище згадувалося, зображений Тризуб, то всередині знову нічого українського немає. Зате на стелі розміщений красномовний напис: "Боже, Америку бережи!".

Із більше як півсотні парафіян, що зібралися тут після служби, за винятком подружжя Довбенків, лише одна жінка похилого віку заговорила до нас українською. Для решти – мова батьків і дідів була незнайомою...

Втім, родина Довбенків у сподвижницькій діяльності не одна. Так, не один рік свого життя присвятили цій справі, зокрема, Наталія й Іван Даниленки з Самердейла (поблизу Нью-Йорка), у затишній домівці яких нерідко зупиняються відомі в Україні люди – Вячеслав Брюховецький, Ліна Костенко, Ніна Матвієнко... Як заступник голови Світової федерації Українських жіночих організацій пані Наталія багато часу й уваги приділяє активній громадській роботі. З метою популяризації й якнайширшого висвітлення руху українських жінок ось уже упродовж 63 років федерація видає щомісячник "Наше життя". Віднедавна став виходити також квартальник "Українка в світі".

Багато зусиль для того, щоб відтворити правду про боротьбу УПА за свободу й незалежність України, докладає Юрій Богатюк, що мешкає неподалік від Філадельфії. І цей список можна було б продовжувати.

КРАЩЕ ОДИН РАЗ ПОБАЧИТИ, НІЖ СТО РАЗІВ ПОЧУТИ

Наступного ранку ми від'їжджали в Урбану-Шампейн (місто неподалік від Чикаго). Звичайно, літаком туди можна було б дістатися десь за годину-півтори. Але, на тверде переконання подружжя Довбенків, краще їхати авто. Таким чином можна поближче пізнати країну, ознайомитися з її особливостями. Відмовитися від такої спокусливої мандрівки було важко, тому ми пристали до пропозиції без вагань.

Швидко дісталися Пітсбурга, побіжно ознайомилися з його визначними місцями, і рушили далі.

У дорозі звернули увагу, що обабіч шляху раз-у-раз трапляються загиблі сарни, єноти, інші дикі тварини. Звірі, як видно, досить безпечно тут поводяться, раптово з'являючись на проїжджій частині, внаслідок чого потрапляють під колеса автотранспорту й гинуть.

Непомітно дісталися кордону Пенсильванії. Далі – територія штату Огайо, потім – Індіани. Уздовж шляху тягнуться сільськогосподарські угіддя. Видно, тут переважає хутірна система господарювання. На земельних ділянках розміром 5-7 гектарів висіяні окремі культури, з-поміж яких переважає кукурудза. Як правило, на кожній площі є невеличкий оазис з кількох дерев, у тіні яких потопає садиба господаря – одно-двоповерховий будинок, надвірні споруди, трактори, реманент. А ще – щонайменше два-три автомобілі різних модифікацій.

Ще одна особливість, на яку не можна не звернути увагу, – мало не на кожному приміщенні майорить національний прапор США. Таким чином американці висловлюють свої патріотичні почуття до своєї Вітчизни.

Інше "відкриття" – в Сполучених Штатах обмаль залізниць. Їх використовують переважно для перевезення кам'яного вугілля, руди. Головне ж навантаження тут лягає на автомобільний транспорт. Тож автомагістралі заповнені значною кількістю "фур", які називають "траками".

Між тим наше авто стрімко намотує на колеса сіру стрічку дорожнього полотна. Оглядаючи краєвиди, що пропливають за вікном, мимоволі ловлю себе на думці, що десь подібні картини я вже бачив.

Нарешті згадав, що все це збереглося в пам'яті з шкільної парти. Бо хто ж не зачитувався в дитинстві творами Марка Твена, Майна Ріда... Не виключено, що саме цю місцевість змальовували вони в своїх книгах. Можливо, більш як півтора століття тому якраз в один з таких задушливих літніх вечорів освідчувалися в коханні Моріс Джеральд і Луїза Пойндекстер – герої безсмертного твору "Вершник без голови".

Справді, дух ковбойства, дихання тієї епохи, як на мене, присутні тут і досі.

Куди не глянеш – тягнеться рівнина з незначними перелісками і невеличкими водоймами, традиційними пасовищами і загонами для худоби та сучасних мустангів. Щоправда, кількість коней не досить велика. Зате все частіше біля садиб землевласників трапляються "табуни" сучасних автомобілів, потужність двигуна кожного з яких потягне, мабуть, на сотню-півтори кінських сил.

Продовження в наступному числі.

ПОСТАТЬ

Говорити про найсуттєвіше навіть тоді, коли атрофоване саме поняття суті – у цьому завжди полягала місія поета. Нині в Україні цю місію виконує Василь Герасим'юк. "У пору, коли чинять свої короткочасні сектантські бали метаметафористи, метареалісти, концептуалісти, конкретисти, іроністи, стьоб, попса, літреп, поп-арт, просто постмодерн і постпостмодерн; коли молоді й не дуже молоді хлопці дотепно й не дуже дотепно бавляться у великих магістрів, архікардиналів, командорів, бри ґаденфюрерів і квартирмейстерів поезії, – він із тих, хто залишається просто Поетом". Ці нехай жорсткуваті, але ж напрочуд адекватні слова академіка Івана Дзюби украй виразно позначають значимість цього "замисленого самітника" на теренах української культури.

РІЗЬБАР

Василеві Герасим'юку – 50

Іван АНДРУСЯК,
"Нація і держава"

На становлення як поета Василя Герасим'юка значний уплив справили обставини його дитинства, – він народився в Караґанді (Казахстан) у гуцульській родині, насильно виселеній туди за підтримку українських повстанців; власне ж дитинство поета пройшло у родинному селі Прокурава на Косівщині, куди зуміли повернутися його батьки. Провідною в творчості Герасим'юка є тема осмислення глибинної народної культури, духовного єства нації крізь призму трагічних зрушень доби. Він культивує густу метафорично-міфологічну поезію; на велелюдді постмодерних груп, течій і тенденцій не примикає до жодної з них, а залишається вірним традиції. В цьому сенсі декотрі критики навіть потрактовують Герасим'юка як "останнього поета" – в модерністському розумінні цього поняття як "останнього велета в епоху карликів".

Знаковою в українській поезії 1990-х років бачиться збірка Василя Герасим'юка "Діти трепети" (метафора, вочевидь, відчитується в контексті апокрифічної легенди про "дерево, на якому повісився Юда"). Ключовою в ній звучить тема родової пам'яті, осмислення глибинних трагічних зрухів епох крізь самоусвідомлення особистої причетності, особистої відповідальності поета:

Ми завше найменші у сяйві, а віра в обман
солодкий – у ловах зі страхом – довіку потрібна.
Я плакав у сінях родинних – я знаю цей стан,
я знаю, чому моя правда на правду подібна.
Ми завше беззахисні в сяйві, а віра в обман
спасенний – у ловах зі смертю – одвіку несхибна.
Співав я маржині у стайні – я знаю цей стан.
Я знаю, чому моя правда на правду подібна.

Властиво, за Герасим'юком, людина, особистість мусить пережити своє – народну! – родову пам'ять сама, осягнути її власним сумлінням і означити крізь її призму місію особистого життєствердження. Ту ж місію, котру Василь Стус свого часу означував як "прямостояння", а Микола Вороний про Івана Франка – "бути цілим чоловіком". Чи не найвиразнішою, художньо вивершеною ілюстрацією цього бачиться вірш "Коса", який розпочинається з переживання глибинних ваган, душевних мук героя, мук сумління:

Я упав. Я зламався. Я зрадив...
І було мені так: ранок, вечір – одне.
Соломинка, яка ще тримала мене,
стала тоншою за соломинку.

І тоді на допомогу героєві приходить ("являється"!) родова пам'ять в особі "сивого вояка", котра – на порятунок сумління як на порятунок душі – оповідає (воскрешає зі своїх архетипних глибин родової пам'яті) сповнену дивовижної шляхетності, первневої людяності історію-приклад про кількох вояків-упівців, яким тривалий час випало "зимувати в землі" – у потайній, замаскованій землянці.

Хай усе на землі у крові і в золі –
є живі і в землі!

Прикметно, що тема Української Повстанської Армії, так широко й гостро представлена в Герасим'юка, абсолютно позбавлена й натяку на якусь дешеву "барабанну" патетику, як це знаходимо в переважної більшості сучасних авторів, котрі беруться її експлуатувати на догоду кон'юнктурі.

Вершинною у творчості Василя Герасим'юка наразі бачиться збірка "Поет у повітрі", відзначена Національною премією імені Тараса Шевченка 2003 року. Тут відчитуємо вже нібито дещо "іншого" Герасим'юка – епічного. Ні, надривна заглибленість у гуцульську мітопоетику залишилася (такий досвід ніколи не проминає), але тепер вона осмислена поетом-інтелектуалістом, і відчувається здебільшого в природі пережитих образів. Таке враження, ніби поет і справді піднявся над рідними горами в густе повітря вселюдської української культури, спізнав ширші мистецькі й національні овиди, а відтак його голос, не втративши своєї природної наснаженості й вистражданості, зазвучав на інших – тихіших, але водночас лункіших (багатолунних) реґістрах.

...це трапилося
в повітрі,
у якому зник
дзвін...

Так, це повітря – ця культура – не може існувати без дзвона, який би струшував його відчутою з покоління в покоління безжальною правдою образів. Воно кликало в себе поета, який знає ціну континуальності національного духу. Бо лише збагачений таким генетичним досвідом може в повітрі без дзвона сказати найпосутніше:

Все відбувається в крові. Й нічого не вдієш.

А відтак звести нарешті порахунок і з самою поезією:

Не хочу більше твого дива –
я і в повітрі знав межу.
Прости, коли говорю: мстива,
але я знаю, що кажу.

"Різьбар" – так Василь Герасим'юк чверть століття тому хотів назвати свою першу поетичну збірку. Тоді йому натякнули, як ризиковано "нариватися" на аналогії з "Кобзарем" і "Каменярем", і він переназвав книжку напозір просто – "Смереки". Ба, тільки напозір, бо смереки, за його ж таки віршем, – це "високе і горде". Саме таке, якого завжди конче потребувало українське мистецтво, а нині, може, потребує й дужче, ніж коли-небудь.

Одначе нова збірка тепер уже п'ятдесятилітнього і одного з найавторитетніших у нашому письменстві поета Василя Герасим'юка, – вона має з'явитися друком восени, – таки зватиметься "Суха різьба". Без прикрас, без "финдиклюшок", а живим різцем по живому дереву життя, – така різьба завжди в рідній Гуцульщині поціновувалася найвище. Нині, на постмодерних протягах літератури, живим по живому писати вже майже розучилися. І нині чи не він один зважується сказати нам страшну – без жодних "блискіток" – правду:

Навіть не фарсом трагедія стала – жартом
над нами, яких позбулися наші міти.
Не творить на світі Бог жодних див
(за Декартом),
щоби – за Декартом – свободу не ущемити.
Яблука райського саду зариті в кагати
на небі, де не страшні свобода і міти.
Щоби той сад обібрати, не треба літати.
Щоби не долетіти, треба летіти.

"Я приймаю ставлення до традицій найбільшого модерніста XX століття Сальвадора Далі, який казав: "Я за священні стоячі води традицій, в яких відображається небо". У нас же стоячі води – болота. Якщо це небо закрите хмарами, то треба починати з хмар, а потім уже все решту", – говорив поет в одному з інтерв'ю. Власне кажучи, Василь Герасим'юк був і залишається одним із тих украй, на жаль, небагатьох національних митців, які очищають і облагороджують стоячі води рідної культури, роблять усе для того, аби відобразити в них небо. Важливо лише, щоби його голос не залишався "воланням у пустелі". Важливо, щоби ми могли почути його суху різьбу слів.

ВІД АВТОРА

ДЖМЕЛИНИЙ МЕД

Іван АНДРУСЯК,
поет

Мені було тоді років дев'ять чи десять, я вже давно намагався римувати щось у потаємних, майже "захалявних" блокнотиках, і однокласники так само давно й безнадійно прозивали мене "поетом" і чомусь "ломоносовим" (друге мені вже тоді інстинктивно не подобалося), а вчителі періодично "наставляли на путь істинний" шляхом вимагання нашвидкуруч зліплених "пашквілів" до шкільних свят – бо це ж так "гарно", коли школа має "власного поета", "доморощеного", майже "ручного", яким можна "відзвітувати" кудись у "районо"... Картина типова, ледь не в кожному "нявчальному закладі" періодично з'являється такий "об'єкт для насмішок", де-не-де навіть не тільки для насмішок, – а у висліді література отримує з них насамперед своїх вірних і надійних читачів, і це геть незле, чи не так?

З мене теж був би читач, себто, і є читач, – але що я й досі щось таке собі пописую, і навіть іноді видаю, і воно навіть комусь, кажуть, подобається, – то цим я мушу завдячувати одному дивному випадкові зі свого дев'яти- чи десятилітнього дитинства і одному дивному чоловікові, якого вже нібито давно нема на світі, ба навіть і тоді давно не було на світі, а все ж він зумів самим своїм словом перевернути мене з ніг на голову і показати мені, що таке насправді література і навіщо вона живій людині потрібна.

А було це так. Якось увечері я нипав чогось по горищу дідусевої хати, де для хлопчака завжди буває чимало цікавого й цінного, там навіть знайшлися старі патрони до мисливської гвинтівки, якої дідусь позбувся задовго до мого народження, а гільзи залишилися, і крупинки пороху в мішечку, і дробини в іншому – це була така знахідка, що аж-ж-ж ух... І ось із-помежи всього цього добра око несподівано вихопило... книжку. Так-так, стару-старезну книженцію без палітурки, без початку й кінця, – і чого дідусь засунув колись за платву звичайнісінький (це так тоді здавалося!) український правопис Лозинського, виданий у 1942 році, літери якісь такі дивні в цьому правописі трапляються, але нехай, друга книжка без початку й кінця значно цікавіша, думав я собі, бо ж її теж, певно, ще "за німців" разом із оцим правописом за платву заховали, і недарма вона без палітурки...

Тут мене гукає чи мама, чи бабуся – оце вже забув! – і я стрімголов кидаюся з горища, куди мені (певно, пам'ятаючи про патрони) доступ не заохочувався, але книжки забираю, бо в них – таємниця, а для хлопчака справжня таємниця багато варта. Правопис одразу ж тицяю кудись помежи книжки, – він і досі зберігся! – а таємницю без палітурки беруся відтак читати, а там вірші, і для мене це ще цікавіше, бо вірші самі по собі таємниця, а тут ще й за платвою.

А тоді стається те, що стається. Зривається гроза, дужий вітер, вирубується світло, у старій дідусевій хаті світять каганець і ставлять його на піч, біля якої пораються мама з бабусею, а я тим часом на припічку читаю "Притчу про життя": "Було се в Індії. Степом безлюдним..." Ви знаєте цей текст, любий читачу, ви не можете не знати цього тексту, його тепер нібито і в школах вивчають, і те-се, і п'яте-десяте, але тоді його не вивчали в школах, тоді я читав його вперше в житті – при каганці, за грози за вікном, – і двійко мишей, чорна з білою, підгризали коріння вутлого деревця, за яке я припадком ухопився й зависнув над прірвою, а згори на мене рикав страшний дикий лев, а внизу, роззявивши пащу, чекав на моє падіння страшний дикий змій... І краплинкою цілющого джмелиного меду була мені ця страшна книжка без палітурки, від якої волосся стояло на голові сторчма, стигла у жилах кров і величезні мурашки бігали по спині, – і в дитини народжувалося відчуття того, що таке справжня Література, що таке жива, істинна, велика Поезія, що таке Життя, і Смерть, і ходіння по лезу...

...І так дотепер. Як не обертає мною життя, а в таємничій книжці без палітурки завжди знаходиться адекватний текст – і "дівчино, з горіха зерня", і "декадент, се новина для мене", і "не люблю її з надмірної любови", і ще, і ще... Її авторові сто п'ятдесят років, мені скоро тридцять вісім, – а він якось умудряється вести мене, як дитину, за руку, і де оступлюсь – підтримає, де збочу – покарає, де прямо йду – заохотить. Я не знаю, як це можливо, – але це так, і від цього нікуди не дітись, та я й не хочу від цього "джмелиного меду" нікуди діватися.

Ви, звичайно, знаєте, хто він. Розгорніть книжку – і він поведе й вас. Якщо не вів досі...

Видавець Конгрес Українських Націоналістів

Засновник Степан Брацюнь

Редакційна колегія Іван Белебеха, Іван Головацький, Анатолій Погрібний, Ярослав Радевич-Винницький, Степан Семенюк

Адреса редакції: 01001,
вул. Хрещатик, 21, пом. 111, м.Київ;
тел./факс (044) 279-78-08
e-mail: nacija@ukr.net
www.nacija.org.ua

Адреса видавця: 01004, вул. Горького 36, м. Київ, тел./факс 235-37-61

Головний редактор Михайло Сидоржевський

Реєстраційне свідоцтво:
Серія КВ № 7970, видане Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 08.10.2003р.
Передплатний індекс: 09715
Банківські реквізити: СПД Брацюнь Степан, р/р №26001016925980 в банку "Фінанси і кредит", ТОВ м. Київ, МФО 300131, ЄДРПОУ 2305606776

Газету набрано і зверстано у комп'ютерно-видавничому центрі Конгресу Українських Націоналістів.

Газету видрукувано у ВАТ "Видавництво "Київська правда"
Замовлення №
Наклад 60 000 примірників
Ціна договірна